SVERIGES RIKSDAG

Kommittémotion M

Motion till riksdagen 2026/27:2920

av Kristina Axén Olin m.fl. (M)

En kulturpolitik för barn, bildning, beredskap och breddad finansiering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara ett läsande land och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta implementeringen av vår svenska kulturkanon och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om breddad finansiering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de kulturella och kreativa branscherna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka förmedlandet av illegal ip-tv och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en grön stadsmiljard och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av bullerreglerna för mer levande städer och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en frihetsmeter för restauranger och kaféer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av kulturella frizoner och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska införa en s.k. streamingskatt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en kulturfastighetsfond och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstiftningen om pliktexemplar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra medieaktörernas upphovsrätt och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka insatserna för AI-kunskap och medie- och informationskunskap och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera infrastrukturen kopplad till public service och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Konsten ska vara fri och armlängds avstånd ska råda mellan politiken och kulturens utövare. Den fria konsten och kulturen är bärande delar i vår demokrati. När kulturen står på flera finansiella ben, där donationer och sponsring hjälper till att finansiera kulturen vid sidan av det offentliga, blir kulturen också friare och starkare. Barns och ungas rätt till kultur ska särskilt uppmärksammas. För att alla barn ska nås av kulturupplevelser, men också själva få möjlighet att utöva kultur, behöver skolan vara en plats för kultur och bildning.

Sverige ska vara ett bildat och läsande land

När Moderaterna vann valet 2022 möttes vi av en läs- och bildningskris där en av fyra niondeklassare riskerade att lämna grundskolan utan tillräcklig läsförståelse. För att främja bildning och läsförståelse hos våra barn och unga har vi i regeringsställning genomfört en rad satsningar som syftat till att vända den negativa trenden, både inom skolans område och inom kulturen. Vi har stärkt biblioteksersättningen, avsatt medel för Folkbibliotekens läsfrämjande arbete och stärkt läsförståelsen hos barn och unga som lever i utsatta områden. Vi har därutöver tillfört medel motsvarande 12 miljoner böcker

– både läroböcker och skönlitteratur – till landets skolor och skolbibliotek. Läsning utgör grunden för all bildning. Förmågan att kunna läsa och förstå det man läser lägger grunden för självständiga, kritiskt tänkande och delaktiga individer. Läsförmåga utgör motståndskraft mot desinformation och är en förutsättning för aktivt deltagande i samhället.

För att fler barn ska få ta del av kultur och bildning har vi stärkt Skapande skola. Enligt den senaste statistiken nås 60 procent av eleverna hos de huvudmän som beviljats stödet, av Skapande Skola. Moderaterna är öppna för att se över hur Skapande skola ska kunna nå alla skolbarn.

Den kommunala kulturskolan erbjuder en möjlighet för barn och unga att själva utöva kultur. År 2025 deltog dock endast elva procent av alla barn i kulturskolans verksamheter. För att fler barn och unga ska få denna möjlighet har vi infört ett Fritidskort samt gjort satsningar på att starta en digital kulturskola.

Det finns tydliga samband mellan bildning, demokratisk delaktighet, tilltro till våra demokratiska institutioner och viljan att försvara vårt land. Läsförmåga och bildning är också avgörande för att Sverige ska fortsätta vara en innovativ och konkurrenskraftig kunskapsnation. Därför behöver vi fortsätta satsa på att stärka läsförmågan genom kvalitetslitteratur, folkbibliotek och läsfrämjande insatser. För att främja bildningen i befolkningen i stort har vi i regeringsställning låtit ta fram en svensk kulturkanon som ska implementeras i våra skolor och utgöra en gemensam grund för vårt kulturella Sverige.

Kulturens finansiering behöver vila på fler ben

För fyra år sedan möttes vi inte bara av barn och unga med bristande läsförståelse utan också av en kultursektor i stark beroendeställning till det offentliga, där majoriteten av all kultur finansierades via skattemedel. Vi har i regeringsställning påbörjat ett arbete som ska öppna för mer privata pengar till svensk kultur, genom filantropi och sponsring. Idag kommer endast en procent av kulturens samlade medel från gåvor och sponsring, vilket är unikt i ett internationellt perspektiv. En tredjedel av kulturens samlade medel kommer från privatpersoner som löser entréavgifter och köper biljetter. Det säger oss att hushållens ekonomi och möjligheten att kunna prioritera kulturupplevelser har stor betydelse för svensk kultur. Därför är det rätt att stärka hushållens ekonomi även ur ett kulturpolitiskt perspektiv.

Moderaterna vill att svensk kultur ska värnas och skyddas, men den starka dominansen av offentlig finansiering gör svensk kultur sårbar. För att stärka kulturen behöver vi därför gå ifrån en situation där en stor kulturbyråkrati konkurrerar om begränsade resurser från kommunerna, regionerna och staten till en kultursektor som står på flera finansiella ben. Då står kulturen också stadigare och den blir friare från politiska svängningar. Moderaterna har i regeringsställning låtit utreda möjligheterna för en breddad finansiering av kulturen samt skattelättnader för gåvor och sponsring. Utredningen visar att det finns intresse och potential att öka den privata kulturfinansieringen. Som ett steg i att öka andelen privata medel till kulturen har Kulturbryggan fått i uppdrag att matcha kulturskapare med potentiella finansiärer.

De kulturella och kreativa branscherna är en ny basnäring för Sverige

De kulturella och kreativa branscherna i Sverige omsätter 650 miljarder kronor, omfattar 140 000 verksamheter och sysselsätter 250 000 personer. 56 procent av verksamheterna utgörs av enskilda näringsidkare och 34 procent av aktiebolag. Moderaterna har i regeringsställning tagit fram en strategi för de kulturella och kreativa branscherna. Strategin har hittills resulterat i att vi nu har statistik om dessa branscher samt ett förslag på hur vi kontinuerligt kan mäta branschernas utveckling framåt. Vi har också i regeringsställning gett olika myndigheterna i uppdrag att främja branscherna, bland annat genom att tillgodose en god kompetensförsörjning.

I december 2024 inrättade regeringen också ett gemensamt innovationskontor för de kulturella och kreativa branscherna. Strategin sträcker sig i helhet över en period om tio år. De kulturella och kreativa branscherna har därutöver lyfts som en prioriterad del i Utrikeshandelsstrategin. I regeringsställning har Moderaterna medverkat till att sänka momsen för danstillställningar, den så kallade dansbandsmomsen och tagit bort danstillståndet. Även detta är förändringar som syftar till att förenkla för kultur och nöje i hela landet, som gör kulturen lite friare och Sverige lite roligare.

I uppdraget att underlätta för de kulturella och kreativa branscherna och inte minst för dem som verkar i dessa, ligger frågan om upphovsrätten och immaterialrätten. Moderaterna kan aldrig acceptera att någon stjäl det som en konstnär har skapat – om det så är en bok, ett musikstycke en tavla eller någon annan form av kulturellt eller kreativt verk. Under föregående mandatperiod har vi låtit utreda frågan om illegal IP-TV, som påverkar både kulturen och idrotten negativt. Vi har också tillsatt en

samordnare för en svensk språkmodell som syftar till att hitta sätt för upphovsrättsinnehavare att få betalt när ett verk används av AI. Moderaterna vill fortsätta verka för att den som skapar någonting också ska vara den som får betalt för sitt verk och därför ta krafttag mot det som utgör ren kriminalitet, men också hitta sätt att skydda kulturskapares intressen i en värld med ny teknik.

För den som är verksam inom kultur väntar inte sällan en arbetsmarknad med olika uppdragsgivare och en blandning av anställningar och egen verksamhet i både längre och kortare uppdrag. Moderaterna har därför i regeringsställning tagit steg mot att fler som jobbar inom kulturbranschen ska kunna omfattas av Sjukpenninggrundad inkomst (SGI) än idag. Vi vill i detta sammanhang också lyfta de tre Allianserna som utgör ett viktigt stöd och en trygghet för de kulturskapare som verkar i en gig-ekonomi. För Moderaterna är det självklart att fortsätta verka i en riktning som skapar goda villkor för de kulturella och kreativa branscherna. För oss utgör de Sveriges nya basnäring.

Kulturen utgör grunden för levande städer

Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill leva. Förr flyttade människor till jobben. Idag flyttar företag och jobb dit där människor vill leva. Stadens offentliga rum har påverkan både på vår livskvalitet och platsens möjligheter till utveckling. Det handlar dels om närheten till natur och grönska, dels om närheten till kultur och bildning. För att skapa grönare städer föreslår Moderaterna en grön stadsmiljard.

Kulturella verksamheter, evenemang och kreativitet lockar både människor och kapital till en plats. De bidrar till destinationsutveckling och kulturturism, men präglar också staden och dess vitalitet samt skapar livskvalitet för dem som bor och verkar där.

Tillgång på lokaler för kulturell verksamhet är central för tillväxten i de kulturella och kreativa branscherna och lägger grunden för det som kallas gentrifiering – det vill säga ett områdes sociala och ekonomiska transformation till någonting mer attraktivt som lockar både kapitalstarka individer och företag.

Verksamheter som gör en stad levande och attraktiv kan uppfattas som störande och besvärliga i en innerstadsmiljö, men ett sprudlande kultur- och uteliv är avgörande för tillväxt och livskraftiga, levande städer. En stad med puls lockar människor, arbetstillfällen och kapital samtidigt som en stad som lever dygnet runt upplevs som mer trygg. Därför behöver både ljud och människor tolereras i de centrala delarna av

våra städer. Dagens bullerregler behöver ses över för att värna städernas kultur- och uteliv. En lättnad i bullerreglerna möjliggör samtidigt för fler bostäder.

Moderaterna har i regeringsställning genomfört en rad frihetsreformer för att främja stadsglädjen. Vi har möjliggjort för gårdsförsäljning både på landsbygden och i städerna samt slopat matkravet. Idag kan klubbar och pubar sälja alkohol utan att ha ett tillagningskök. Regelkrånglet har blivit mindre. Moderaterna vill fortsätta verka för att svenska städer ska bli mer attraktiva och vardagen lite friare för vanliga människor. Restauranger och caféer bör ha en frihetsmeter med en möjlighet att ställa ut bord och stolar en meter från sin lokal året runt utan vare sig kostnad eller krav på tillstånd. För att tillskapa exempelvis mer torghandel, nattklubbar och uteserveringar ska kulturella frizoner införas i exempelvis gamla industriområden, med friare regelverk avseende musik och alkohol och därmed mindre pappersarbete samt lägre avgifter.

Ett starkare filmland

Redan 2016 tillkännagav riksdagen för den dåvarande socialdemokratiskt ledda regeringen att en bred utredning om filmpolitiken skulle tillsättas. Trots det skulle det dröja ända tills januari 2024 och krävas en moderatledd regering för att filmpolitiken skulle hamna högst i prioriteringsordningen. Ett av förslagen i utredningen handlade om att förtydliga produktionsincitamenten. Den förändringen har vi i regeringsställning redan genomfört. Produktionsincitamenten har gått från att fördelas via vad som kunde liknas med ett lotteri till att bli mer träffsäkra.

Den av utredningen föreslagna konstruktionen av filmfonden har dock visat sig problematisk, inte minst utifrån att regeringen inte själva äger att besluta om alla förutsättningar för fonden, varför frågan behöver utredas vidare. Dessutom är en bärande del i den föreslagna fonden ett förslag om införande av en så kallad streamingskatt. Till detta säger Moderaterna skarpt nej och vi avser att försöka stoppa alla försök att införa en streamingskatt i Sverige. De streamingbolag som idag är verksamma i Sverige genom att producera filmer och TV-serier har stor betydelse för antalet arbetstillfällen i den svenska film- och tv-branschen, inom flera yrkeskategorier. En streamingskatt riskerar att belasta de redan hårt pressade hushållen, men framför allt påverka arbetsmarknaden inom film- och tv-branschen negativt.

Filmutredningen fick ett tilläggsuppdrag om att undersöka hur illegal ip-tv sprids och görs tillgänglig i Sverige samt hur det påverkar den svenska film- och tv-branschen. För Moderaterna är det centralt att konstnärer ska kunna leva på sitt skapande. När

kriminella aktörer tillgängliggör upphovsrättsskyddat material genom illegal ip-tv så är det ingenting annat än stöld från dem som har skapat verken. Utbredningen av illegal ip-tv skadar rättighetsinnehavarnas intressen och utgör samtidigt ett stort hot mot finansieringsmodeller för både filmproduktioner och idrotten. Marknadsvärdet för sporträttigheter minskar och liksom intäkterna för film samtidigt som investeringsviljan i svensk film sjunker. Det här kan vi inte acceptera. Moderaterna vill fortsätta verka för åtgärder som förhindrar den här typen av illegal spridning.

Beredskap för skydd av kulturarv

Vårt gemensamma kulturarv utgör en grund för vår identitet, vår stolthet och vår sammanhållning som folk och nation. Det handlar om konst som kanske provocerar, eller åtminstone gjorde det då den skapades. Konst som stör och berör. Konst som väckte intresse redan då den skapades eller som ingen ville visa då, men som idag berättar viktiga historier om varifrån vi kommer och vilka vi är. Vad som format oss. Den kultur som skapas idag kommer att räknas till vårt kulturarv i framtiden. Det understryker vikten av att kulturen ska vara fri från politisk klåfingrighet eller för den delen politisk ängslighet.

I och med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina påminns vi också om hur sårbart vårt gemensamma kulturella arv faktiskt är. Ryssland har förstört mer än 1300 kulturarvsplatser och över 200 kulturinstitutioner i Ukraina – just för att kulturarvet är så viktigt för den gemensamma identiteten i en nation. Fler än 2000 institutioner har tvingats stänga. Kriget i vår omedelbara närhet understryker vikten av att skydda vårt kulturella arv. I regeringsställning har Moderaterna därför satsat brett på att digitalisera kulturarvet, men också se över våra magasin och hur vi prioriterar våra verk. Under Sveriges ordförandeskap i Nordiska Ministerrådet tog vi dessutom initiativ till ett nytt samarbete kring kulturarv och beredskap tillsammans med de baltiska staterna, vilket har utvecklats till ett permanent forum för erfarenhetsutbyte. I regeringsställning har vi inrättat ett råd för skydd av kulturarv samtidigt som vi lyft kulturens del i vårt totalförsvar. Moderaterna har i regeringsställning gett Riksantikvarieämbetet i uppdrag att stärka kulturarvets beredskap.

När vi tog över regeringsmakten blev det snabbt tydligt hur eftersatt stora delar av vårt kulturarv var. Det gällde inte minst för viktiga kulturinstitutioner som Naturhistoriska riksmuseet och Kungliga Operan, där vi under mandatperioden har gått in med stora summor för att renovera, men också – som i Operans fall –i samverkan

med privata finansiärer bygga ut och modernisera. Genom en ny hyresmodell för våra viktigaste kulturinstitutioner, där Dramaten, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet och Historiska Museet ska övergå till intäktsjusterad hyra, har vi verkat för att undvika liknande underhållsskulder i framtiden.

Men vårt kulturarv är inte bara någonting som ska bevaras för framtiden och skyddas från fienden. För Moderaterna är det också centralt att vårt kulturarv hålls levande och att det används. Därför har vi under mandatperioden satsat stora summor på att restaurera viktiga kulturarvsfastigheter runt om i Sverige, såsom Visbys ruiner, Bohus fästning, Varbergs fästning och Skoklosters slott. För att även framöver kunna tillgängliggöra kulturarvet för medborgarna och förbättra underhållet av viktiga kulturfastigheter vill vi inrätta en kulturfastighetsfond.

Museerna är en tydlig bärare av vårt kulturella arv. Moderaterna har under föregående mandatperiod varit pådrivande i att digitalisera museernas samlingar, men också lyft frågor om undanförsel och långsiktig förvaring. Vi har i regeringsställning finansierat en förstudie om ett nationellt museikort. Denna förstudie pågår fortfarande, men delstudien från i somras indikerar att kortet kan utgöra en bra plattform för att få fler att besöka våra museer, även om det krävs ett brett deltagande.

Moderniserad lag om pliktexemplar

År 1661 tillkom den första pliktlagstiftningen i Sverige, då menad som ett instrument för att kunna kontrollera och censurera tryckt material. Även om syftet har ändrats så används lagen än idag för att bevara tryckt material, sådant som utgör samhällets kollektiva minne. Materialet som samlas in är förstås ovärderligt ur kulturellt- och forskningshänseende. Dock ifrågasätter vi meningen med att samla in fysiska exemplar till KB och de sex pliktbiblioteken i en tid då i stort sett allting är digitaliserat – och då digitisering är ett modernt sätt att bevara både konst och litteratur för framtida generationer. Lagstiftningen har setts över, men än har ingen förändring angående pliktexemplaren genomförts. Moderaterna ser att en sådan förändring kan påskyndas då kravet på tryckta exemplar redan idag ger orimliga konsekvenser, inte minst för de publikationer som endast publiceras digitalt.

En mediepolitik för mångfald

Fria och oberoende medier är en fundamental del av vårt samhälle och vår demokrati. Det är genom media vi skapar oss en uppfattning om vår omvärld, de skapar medvetenhet, erbjuder en källa till bildning och belyser det som avviker från gängse normer. Fria och oberoende medier av hög kvalitet spelar en helt avgörande roll för vårt demokratiska samhälles utveckling. I ett informationslandskap som blir allt mer splittrat och polariserat behövs en mediemångfald av både konkurrenskraftiga privata medier och ett starkt, men fokuserat, Public Service. Moderaterna vill utreda möjligheten att slå ihop de tre Public Service-bolagen.

Moderaterna har i regeringsställning gjort om det tidigare presstödet till ett mediestöd med fokus på en kvalitativ nyhetsbevakning i hela landet. Effekterna av det nya mediestödet svarar mot det tänkta syftet att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling. Stödet bör dock följas upp och i samband med detta vill vi även utreda möjligheten för nollmoms för nyhetsmedier. Vi har därutöver varit med och stiftat en ny lag om Public Service, som är teknikneutral och slår fast tydliga krav på neutralitet och saklighet oavsett distributionsform.

Trots vårt fria och diversifierade medielandskap innebär teknikutvecklingen, inte minst utvecklingen av AI, utmaningar för befintliga affärsmodeller, upphovsrätten och verifieringen av vad som är på riktigt och vad som är så kallade fake news. Därför krävs en fortsatt hög reformtakt inom medieområdet. Moderaterna vill arbeta för att säkra medieaktörernas upphovsrätt, både på nationell och internationell nivå. Vi vill också fortsätta arbetet med att stärka insatserna för AI-kunskap och medie- och informationskunskap (MIK) hos medier i allmänhet.

Under mandatperioden har det också skett förändringar i vilka aktörer som använder sig av det svenska marknätet. När aktörer har valt att lämna detta har konsekvenserna blivit märkbara för våra Public Service-bolag. Ett förslag om ersättning har remitterats. Moderaterna vill gå vidare med att reformera infrastrukturen kopplad till Public Service (marknätet och digitalt) för att stärka bolagens roll i totalförsvaret.

Kristina Axén Olin (M)

Peter Ollén (M)

Carl Nordblom (M)

Tony Ring (M)